

პროკურორის საჯარო განცხადება და უდანაშაულობის პრეზუმფცია

ხათია თანდილაშვილი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
იურიდიული ფაკულტეტის დოქტორანტი

შესავალი

პროკურორის საჯარო განცხადება პოტენციურად რისკის შემცველია, ვინაიდან პროკურატურას, როგორც სისხლისსამართლებრივი დევნის ორგანოს, ადვილად შეუძლია საზოგადოებრივი აზრის ფორმირება. მას საზოგადოებრივი აზრის განსაზღვრა შეუძლია არა მხოლოდ დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის საკითხებზე, არამედ ბრალდებულების მიმართაც. თუ გავითვალისწინებთ მედია პოლიტიკას, რომელიც მიმართულია, მუდმივ რეჟიმში მიაწოდოს საზოგადოებას კონკრეტულ სისხლის სამართლის საქმეზე შემზარავი, მძაფრი და ამალეღვებელი სიახლეები, პროკურორის საჯარო განცხადებამ შეიძლება წინასწარი განწყობა შეუქმნას საქმის განმხილველ ნაფიც მსაჯულებს და ხელყოს ბრალდებულის უფლებები. მართლაც, პროკურორის საჯარო განცხადებას შეუძლია შელახოს ადამიანის რეპუტაცია, ხელყოს მისი სამართლიანი სასამართლოს უფლება, საზოგადოებაში დამნაშავედ წარმოაჩინოს ბრალდებული და ამავე დროს საზოგადოებას დააკარგვინოს ნდობა და პატივისცემა სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების მიმართ. რაც ყველაზე მთავარია, პროკურორის საჯარო განცხადებამ შეიძლება გამოიწვიოს უდანაშაულო ადამიანის მსჯავრდება.¹

რა თქმა უნდა, პროკურორის საჯარო განცხადების თანმდევი რისკები პროკურორს არ ართმევს საჯარო განცხადების გაკეთების

უფლებას. პირიქით, იგი ვალდებულია საზოგადოებას მიაწოდოს ისეთი ინფორმაცია, რომელიც ემსახურება საჯარო ინტერესის დაკმაყოფილებას.² საზოგადოება დაინტერესებულია ქვეყანაში მიმდინარე სოციალური თუ პოლიტიკური საკითხებით და მას უფლება აქვს მიიღოს სახელმწიფო უწყებებისგან ინფორმაცია, როდესაც მისი უსაფრთხოება და კეთილდღეობა ამას მოითხოვს. ამასთან, პროკურატურას ინფორმაციის გავრცელებას საქართველოს კონსტიტუციით გარანტირებული კომუნიკაციის თავისუფლებებიც³ ავალდებულებს.⁴ სწორედ მათი მეშვეობით შეუძლია საზოგადოებას სახელმწიფოზე კონტროლის განხორციელება.⁵ გარდა ამისა, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მიერ დადგენილი სტანდარტების მიხედვით, გამოძიება მხოლოდ მაშინ ჩაითვლება ეფექტიანად, თუ მასზე *inter alia* ხორციელდება საზოგადოებრივი კონტროლი, ვინაიდან ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო მიიჩნევს, რომ მხოლოდ ამ გზით არის შესაძლებელი საზოგადოების ნდობის შენარჩუნება. საზოგადოების ინფორმირება განსაკუთრებით მაშინ არის მნიშვნელოვანი, თუ დანაშაულის მიმართ არსებობს მაღალი საზოგადოებრივი ინტერესი (მაგალითად, თუ ჩადენილია დანაშაული პოლიციის ან მაღალი სახელმწიფო თანამდებობის პირის მიერ). გამჭვირვალობის დეფიციტი კი პირიქით, აძლიერებს საზოგადოების ეჭვებსა და უნდობლობას.⁶

საქართველოში არსებული რეალობიდან გამომდინარე, პროკურატურის ან მისი მუშაკის საჯარო განცხადებიდან მომდინარე სამართლებრივი რისკებიდან ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესია უდანაშაულობის პრეზუმფციის დარღვევა. როგორც წესი, საქართველოს პროკურატურა სასამართლოს სხდომის გამართვამდე საზოგადოებას არა მხოლოდ მიმდინარე სისხლის სამართლის საქმის შესახებ აწვდის ზოგად ინფორმაციას, არამედ ასაჯაროებს მოპოვებულ მტკიცებულებებსაც. ამასთან, პროკურატურა დანაშაულის შესახებ საკუთარ ვერსიას გადმოსცემს მტკიცებით ტონში და იყენებს ისეთ სიტყვებს, როგორიცაა „გამოძიებით დადგინდა, რომ“⁷ „აღნიშნული გარემოება დადგენილია ჩვენებით,“ „ხსენებული ჩანაწერის ანალიზი ცხადყოფს, რომ ...წინასწარ ჰქონდა განზრახული მეუღლისა და შვილის მკვლელობა.“⁸ აღსანიშნავია, რომ ამგვარი იმპერატიული განცხადებების შემდეგ პროკურატურა არ აკეთებს მითითებას უდანაშაულობის პრეზუმფციაზე, ანუ იგი საზოგადოებას გამოხატულად არ აცნობებს, რომ მიწოდებული ინფორმაცია წარმოდგენს მხოლოდ ვარაუდს და რომ ბრალდებული უდანაშაულოდ ითვლება, ვიდრე მისი დამნაშავეობა არ დამტკიცდება სასამართლოს კანონიერ ძალაში შესული გამამტყუნებელი განაჩენით. აღნიშნულმა მიდგომამ კი შეიძლება საზოგადოებაში ჩამოაყალიბოს განცდა, რომ მიწოდებული ინფორმაცია წარმოდგენს დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებებს და შეიძლება ბრალდებული მიჩნეული იქნეს დამნაშავედ.

შესაბამისად, ისმის კითხვა, თუ რა სახის ინფორმაციის გასაჯაროება და რა ფორმით გაკეთებული საჯარო განცხადება იქნება უდანაშაულობის პრინციპთან შესაბამისობაში, შეიძლება თუ რა პროკურატურამ საზოგადოებრივი ინტერესის დაკმაყოფილების მოტივით გამოძიების ეტაპზე გაასაჯაროოს მტკიცებულებები და ილაპარაკოს იმპერატიულ ტონში, უდანაშაულობის პრეზუმფციაზე მითითების გარეშე?

ზემოაღნიშნულ კითხვებზე პასუხის გასაცემად, სტატიაში განხილული იქნება უდანაშაულობის პრეზუმფციის არსი და მნიშვნელობა, წარმოდგენილი იქნება საჯარო განცხადების მიმართ დადგენილი საერთაშორისო სტანდარტი, გაანალიზებული იქნება ადამიანის უფლებათა ევროპული

სასამართლოსა და გაეროს ადამიანის უფლებათა კომიტეტის პრეცედენტული სამართალი. ამასთან, განხილული იქნება ამერიკის შეერთებულ შტატებში, როგორც შეჯიბრებითი სისტემის ქვეყანაში, პროკურატურის მიერ საჯარო განცხადების გაკეთებისთვის დადგენილი ნორმები და პრაქტიკა, სულ ბოლოს კი, გაანალიზებული იქნება საქართველოში მოქმედი სამართლებრივი რეგულაციები და პრაქტიკა.

I. უდანაშაულობის პრეზუმფციის არსი და მნიშვნელობა

1. უდანაშაულობის პრეზუმფციის ნორმატიული რეგულირება

უდანაშაულობის პრეზუმფცია წარმოადგენს სისხლის სამართლის ფუნდამენტურ პრინციპს, რომლის თანახმად, ბრალდებული უდანაშაულოდ ითვლება, ვიდრე მისი დამნაშავეობა არ დადგინდება კანონიერ ძალაში შესული სასამართლოს გამამტყუნებელი განაჩენით.⁹

უდანაშაულობის პრეზუმფციის განსაკუთრებული ბუნება იმაში ვლინდება, რომ იგი ერთდროულად წარმოადგენს როგორც სამართლებრივი სახელმწიფოს გარანტს, ისე ბრალდებულის უფლებას.¹⁰ იგი როგორც უფლება გამომდინარეობს ღირსების უფლებიდან და აღნიშნული აბსოლუტურად დაცული უფლების კონკრეტიზაციად მიიჩნევა.¹¹ სისხლის სამართლის პროცესში იგი წარმოადგენს სამართლიანი სასამართლოს ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს ელემენტს, რომლის დარღვევის შემთხვევაში, პროცესის შემდგომი ეტაპების კანონით დადგენილი წესით წარმართვას აზრი ეკარგება.¹² ამასთან, უდანაშაულობის პრეზუმფცია ემსახურება საზოგადოების მშვიდობიან თანაცხოვრებას და სწორედ ამიტომ მოითხოვს, რომ ბრალი დადგინდეს საყოველთაოდ აღიარებული სავალდებულო წესით.¹³

ჯერ კიდევ, ანტიკურ ხანაში აღიარებულ იქნა, რომ უდანაშაულო ადამიანის დასჯა გაცილებით უფრო უარესი იყო, ვიდრე დამნაშავესათვის თავისუფლების მინიჭება. ხამურაბის კანონების თანახმად, თუ ბრალმდებელი ვერ დაამტკიცებდა პირის დამნაშავეობას, მაშინ მას უბრალო სასჯელის შეფარდება ან სიკვდილით დასჯა ემუქრებოდა. უდანაშაულობის პრეზუმფცია ანტიკურ საბერძნეთშიც მოქმედებდა. საზოგადოებას არ ჰქონდა უფლება ბრალდებულს ისე მოქცეოდა, როგორც დამნაშავეს. ბერძენი ორატორები მიიჩნევდნენ, რომ სასჯელის შეფარდება მხოლოდ საქმის სასამართლოში განხილვის დამთავრებისა და პირის მსჯავრდების შემდეგ იყო დასაშვები, რადგანაც მათ სინდისი არ აძლევდათ უფლებას, სასამართლოს გადაწყვეტილების მიღებამდე დაესაჯათ ადამიანი. რომაული სამართალიც მტკიცების ტვირთს ბრალდების მხარეს აკისრებდა და თვლიდა, რომ უმჯობესი იყო დამნაშავე დასხლტომოდა სასჯელს, ვიდრე უდანაშაულოსათვის შეეფარდებინათ სიკვდილით დასჯა. 212 წლით დათარიღებულ რომის კონსტიტუციის თანახმად, ბრალმდებელს უნდა ჰქონოდა მტკიცებულებები. თავისუფლების დიდი ქარტიის (Magna Carta) თანახმად კი, პირის გასამართლების უფლებამოსილება არა მეფეს, არამედ მხოლოდ სამართლიან სასამართლოს შეეძლო.¹⁴

თანამედროვე სამართალში უდანაშაულობის პრინციპმა კიდევ უფრო ფართო რეგულირება ჰპოვა და იგი განმტკიცებულია არა ერთ საერთაშორისო თუ ნაციონალურ ნორმატიულ აქტში. მაგალითად, ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციაში (მე-11 მუხლი), საერთაშორისო

პაქტში სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ (მე-14 მუხლი), სისხლის სამართლის საერთაშორისო სასამართლოს რომის წესდებაში (66-ე მუხლი), ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციაში¹⁵ (მე-6 მუხლი), ევროკავშირის ძირითად უფლებათა ქარტიაში (48-ე მუხლი), საქართველოს კონსტიტუციაში (მე-40 მუხლი), საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში (მე-5 მუხლი). ევროკავშირმა კი, 2016 წლის 9 მარტს მიიღო ცალკე დირექტივა უდანაშაულობის პრეზუმფციასთან დაკავშირებით, რითაც კიდევ ერთხელ გაუსვა ხაზი სისხლის სამართალში მის მნიშვნელობას.¹⁶

2. უდანაშაულობის პრეზუმფციის ადრესატები

უდანაშაულობის პრეზუმფცია მოქმედებს როგორც გამოძიების, ისე საქმის სასამართლოში განხილვის ეტაპზე. იგი მოქმედებას იწყებს პირის ბრალდებულად ცნობისთანავე. თუმცა, ბრალდებულად ცნობის განსაზღვრისათვის მნიშვნელოვანია არა ცნება „ბრალდებულის“ სამართლებრივ-ტექნიკური განმარტება, არამედ ის თუ ფაქტობრივად, როდიდან შეიძლება პირის ბრალდებულად მიჩნევა. შესაბამისად, უდანაშაულობის პრეზუმფციის მოქმედების დაწყება უშუალოდ უკავშირდება იმ დროს, როდესაც ხდება დანაშაულის ჩადენის შესახებ ვარაუდის კონკრეტული პირის მიმართ კონკრეტიზაცია.¹⁷

აქედან გამომდინარე, ფართოა სუბიექტთა წრე, რომლებსაც ევალებათ უდანაშაულობის პრეზუმფციის დაცვა. იგი მოიცავს არა მხოლოდ საგამოძიებო, სისხლისსამართლებრივი დევნის ორგანოებს¹⁸ და სასამართლოებს,¹⁹ რომლებსაც ევალებათ დამაჯერებელი და ერთმანეთთან თანხვედრი მტკიცებულებების წარმოდგენა, არამედ სხვა ნებისმიერ საჯარო პირსა თუ ორგანოს, განურჩევლად იმისა, მონაწილეობს თუ არა იგი სისხლის სამართლის პროცესში.²⁰ მათში იგულისხმება როგორც ადმინისტრაციული, ისე საკანონმდებლო ორგანოები და ის პირები, რომლებიც ახორციელებენ საჯარო ფუნქციებს.²¹ აღსანიშნავია, რომ აუცილებელი არ არის, რომ „საჯარო პირი“ განცხადების გაკეთების დროს იყოს სახელმწიფო სტრუქტურაში დასაქმებული, ცნება „საჯარო პირი“ მოიცავს იმ პირებსაც, რომლებსაც წარსულში ეკავათ სახელმწიფო ორგანოებში მაღალი თანამდებობები და საზოგადოებისათვის ცნობილი არიან.²² შესაბამისად, ყველა სახელმწიფო ორგანოსა თუ პირისათვის უდანაშაულობის პრეზუმფციიდან გამომდინარეობს ქცევის ზოგადი პრინციპები, რომლებმაც ასახვა უნდა ჰპოვონ ქცევის წესების სახით. ქცევის წესები კი, არ უნდა იყოს აბსტრაქტული, პირიქით, მათი განსაზღვრისას მხედველობაში უნდა იქნას მიღებული თითოეული ორგანოს ფუნქციები და პროცესები.²³

პროკურატურაც, როგორც სახელმწიფო უწყება და სისხლის სამართლის პროცესში კი, სახელმწიფო ბრალმძებელი, ვალდებულია დაიცვას უდანაშაულობის პრეზუმფცია. ამასთან, აღნიშნული ვალდებულება ვრცელდება არა მხოლოდ უშუალოდ სასამართლო სხდომებზე, არამედ სასამართლოს გარეთ, საზოგადოებასთან (მედიასთან) ურთიერთობისას. საქართველოს პროკურატურის მუშაკთა ეთიკის კოდექსის მე-9 მუხლის მე-2 ნაწილი, რომლის თანახმად, „პროკურატურის მუშაკი პატივს უნდა სცემდეს უდანაშაულობის პრეზუმფციისა და კანონის წინაშე თანასწორობის პრინციპებს, როგორც უზენაეს

სამართლებრივ ღირებულებებს,“ კიდევ ერთხელ მიუთითებს, თუ სისხლის სამართლის მიზნებისათვის რამხელა მნიშვნელობა ენიჭება პროკურატურის მიერ უდანაშაულობის პრეზუმფციის დაცვას.

II. პროკურატურის საჯარო განცხადება

1. საჯარო განცხადების გაკეთების მიმართ დადგენილი საერთაშორისო სტანდარტი

უდანაშაულობის პრეზუმფცია სისხლისსამართლებრივი დევნის ორგანოებს არ უკრძალავს მიმდინარე სისხლის სამართლის საქმეზე საზოგადოების ინფორმირებას, მაგრამ იგი მოითხოვს, რომ აღნიშნული გაკეთდეს დიდი სიფრთხილითა და ზომიერებით.²⁴ დანაშაულის შესახებ საზოგადოების ინფორმირებისას პოლიცია, საგამოძიებო და სისხლისსამართლებრივი დევნის ორგანოები ვალდებული არიან ერთი მხრივ, დააკმაყოფილონ საჯარო ინტერესი, ხოლო მეორე მხრივ, უზრუნველყონ ბრალდებულის უფლებების დაცვა. სწორედ ამიტომ, საჯარო პირებმა უნდა შეარჩიონ ისეთი სიტყვები, რომ არ მოხდეს მათი მცდარი ინტერპრეტაცია²⁵ და საზოგადოებას არ დაუტოვოს განცდა პირის დამნაშავეობის შესახებ.²⁶ შესაბამისად, მიმდინარე სისხლის სამართლის საქმის შესახებ კომენტარის გაკეთებისას, ისინი უნდა იყვნენ თავშეკავებულნი და მიუთითონ, რომ მიწოდებული ინფორმაცია წარმოადგენს მხოლოდ დანაშაულის ჩადენის შესახებ ვარაუდს.²⁷

უდანაშაულობის პრეზუმფციის დარღვევის დადგენისათვის მნიშვნელოვანია გაკეთდეს განსხვავება განცხადებებს შორის, სადაც პირი წარმოდგენილია როგორც სავარაუდო დამნაშავე და იმ განცხადებებს შორის, რომლებშიც პირი დახასიათებულია პირდაპირ დამნაშავედ (clear declaration).²⁸ უდანაშაულობის პრეზუმფცია დარღვეულად ჩაითვლება, თუ გაკეთებულია დამნაშავეობაზე პირდაპირი განცხადება. ასევე, ადგილი ექნება უდანაშაულობის პრეზუმფციის დარღვევას, თუ საჯარო პირის მიერ ბრალდებულთან დაკავშირებით გაკეთებულ განცხადებაში ასახულია აზრი, რომ ბრალდებული დამნაშავეა და აღნიშნული მოსაზრება ჯერ არ არის დადასტურებული კანონით დადგენილი წესით. ამასთან, დარღვევის დადგენისათვის საკმარისია იმ ფაქტის არსებობა, რომ თანამდებობის პირი ბრალდებულს დამნაშავედ მიიჩნევს.²⁹ შესაბამისად, იმის დადგენა, დაირღვა თუ არა უდანაშაულობის პრეზუმფცია დამოკიდებულია წარმოთქმულ ფრაზეოლოგიასა და იმ გარემოებებზე, რომლის პირობებშიც გაკეთდა განცხადება.³⁰ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო და გაეროს ადამიანის უფლებათა კომიტეტი სწორედ ამ პრინციპით ხელმძღვანელობენ. მათ არა აქვთ დარღვევის დადგენასთან დაკავშირებით ერთიანი დადგენილი კრიტერიუმი. ისინი ყოველ საქმეში აფასებენ ფაქტობრივ გარემოებებს და ამგვარად ადგენენ, ადგილი ჰქონდა თუ არა კონვენციის მე-1 მუხლის მე-2 პუნქტის ან პოლიტიკური და სამოქალაქო უფლებების შესახებ საერთაშორისო პაქტის მე-14 მუხლის მე-2 პუნქტის დარღვევას.

2. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებები

კონვენციის მე-1 მუხლის მე-2 პუნქტთან დაკავშირებით შემოსული საჩივრების განხილვა პირველად, ადამიანის უფლებათა ევროპულ კომისიას მოუწია და პირველი საქმე, რომელშიც მან

უდანაშაულობის პრეზუმფციის დარღვევა დაადგინა იყო პეტრა კრაუსი შვეიცარიის წინააღმდეგ (Petra Krause gegen die Schweiz).³¹ მოცემულ საქმეში შვეიცარიის იუსტიციის მინისტრმა ტერორიზმში ბრალდებული პეტრა კრაუსის შესახებ ტელევიზიით განაცხადა, რომ „მან ჩაიდინა დანაშაული“ და „ამისთვის მან უნდა აგოს პასუხი.“³² კომისიამ კონვენციის დარღვევის ფაქტთან ერთად აღნიშნა, რომ ბრალდებულის დამნაშავედ წარმოჩინებამ შეიძლება უარყოფითი გავლენა იქონიოს სისხლის სამართლის პროცესის შემდგომ სტადიებზე. ამასთან, თუ კომისია წინა გადაწყვეტილებებში მომჩივანისაგან ითხოვდა დაესაბუთებინა, რომ საჯარო განცხადების გაკეთებით ხელყოფილ იქნა პროცესის შემდგომი ეტაპები,³³ მან მიდგომა შეცვალა წინამდებარე საქმეში და მიიჩნია, რომ კონვენციის დარღვევის დადგენისათვის საკმარისი იყო მხოლოდ თეორიულად იმის ალბათობაც, რომ საჯარო განცხადება უარყოფით გავლენას მოახდენდა პროცესის შემდგომ მიმდინარეობაზე.

რაც შეეხება ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოს, მას უდანაშაულობის პრეზუმფციის განმარტება 1995 წლის საქმეში – ალენე დე რიბენო საფრანგეთის წინააღმდეგ (Allenet de Ribbent v. France)³⁴ – მოუწია, რომელშიც შინაგან საქმეთა მინისტრმა და სხვა ორმა პოლიციელმა პრესკონფერენციაზე განაცხადეს, რომ დაკავებულ იქნა ყველა პირი, რომელიც მონაწილეობდა მკვლელობაში. დაკავებულთა შორის ალენე დე რიბენო კი, წარმოადგენდა დანაშაულის წამქეზებელს. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მოსაზრებით, აღნიშნული საჯარო განცხადება მომჩივანს წარმოადგენდა დამნაშავედ და შესაბამისად, დაადგინა კონვენციის დარღვევა. ასევე, დარღვევად მიიჩნია პრესისათვის მიცემულ ინტერვიუში გენერალური პროკურორის სიტყვები – „ბრალის დამადასტურებელი უტყუარი მტკიცებულებები“ და „თაღლითობის მცდელობა“;³⁵ გაზეთის სტატიებში პოლიციის სიტყვები „წინასწარ განზრახული თაღლითური ქმედება“;³⁶ ექსტრადირების შესახებ დადგენილებაში ექსტრადირების საფუძვლად იმის მითითება, რომ მათ „ჩაიდინეს“ ტერორისტული აქტი და სხვა დანაშაულები;³⁷ ასევე, გენერალური პროკურორის სიტყვები „შეიცავდა ტერორიზმის მუქარას“ და „ეს ინფორმაცია აფუძნებს ტერორიზმის მუქარას.“³⁸

თუმცა, ადამიანის უფლებათა ევროპულმა კომისიამ კონვენციის დარღვევად არ დაადგინა პოლიციის განაცხადი, რომ „ნმ წლის ბებია ალბათობის მაღალი ხარისხით მოკლა შვილიშვილი.“³⁹ ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ არც საქმეში – დაკტარასი ლიტვის წინააღმდეგ – არ დაადგინა დარღვევა,⁴⁰ რომელშიც პროკურორმა სიტყვები „დადგენილია საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებებით,“ გამოიყენა არა პირის დამნაშავეობის აღსანიშნავად, არამედ იმის დასადგენად, არსებობდა თუ არა პირის ბრალეულობის დამადასტურებელი საკმარისი მტკიცებულებები, რათა გამართლებულიყო საქმის სასამართლოში განსახილველად გადაცემა. ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ კონვენციის შესაბამის საჯარო განცხადებად მიიჩნია საქმეში – ნაცვლიშვილი და ტოგონიძე საქართველოს წინააღმდეგ – რეგიონის გამგებლის მიერ გაკეთებული განცხადება: „სახელმწიფოს მიზანია, რომ განახორციელოს დევნა და გამოავლინოს ყველა, ვინც უკანონოდ მიითვისა სახელმწიფო ქონება.“⁴¹

3. გაეროს ადამიანის უფლებათა კომიტეტის გადაწყვეტილებები

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მსგავსად, უდანაშაულობის პრეზუმფციის საკითხზე გაეროს ადამიანის უფლებათა კომიტეტმაც შეიმუშავა თავისი სტანდარტი, რომელიც შემდეგ

რამდენიმე საქმეში გამოიყენა. იგი აღნიშნავს, რომ უდანაშაულობის პრეზუმფცია, რომელიც უმნიშვნელოვანესი ასპექტია ადამიანის უფლებების დაცვის კუთხით, პროკურატურას აკისრებს პირის ბრალეულობის მტკიცების ტვირთს. უდანაშაულობის პრეზუმფციამ უნდა უზრუნველყოს, რომ ვიდრე გონივრულ ეჭვს მიღმა პირის ბრალეულობა არ დამტკიცდება, იგი არ იქნას დამნაშავედ მიჩნეული. ასევე, ყველა ეჭვი ბრალდებულის სასარგებლოდ უნდა გადაწყდეს და მის მიმართ განხორციელდეს ისეთი მოპყრობა, როგორცაც მოითხოვს უდანაშაულობის პრეზუმფცია. ყველა სახელმწიფო ორგანო ვალდებულია, თავი შეიკავოს სასამართლო შედეგის წინასწარ დადგენისაგან მაგალითად, თავი შეიკავონ ისეთი განცხადებების გაკეთებისაგან, რომელიც ადასტურებს პირის ბრალეულობას.⁴²

გაეროს ადამიანის უფლებათა კომიტეტმა უდანაშაულობის პრეზუმფციის განმარტება საქმეში – გრიდინი რუსეთის ფედერაციის წინააღმდეგ (*Gridin v. Russian Federation*)⁴³ გამოიყენა. აღნიშნულში საქმე შეეხებოდა პირის გაუპატიურების, მკვლელობის მცდელობასა და სხვა ეჭვს დანაშაულში ბრალდებულ გრიდინს. გამოძიების პერიოდში რადიოსა და გაზეთებში ბრალდებული დახასიათებულ იქნა როგორც „ლიფტის შემკეთებელი მკვლეელი.“ პოლიციის უფროსისა და გამოძიებლების მიერ იგი არაერთხელ იქნა „მკვლელად“ მოხსენიებული, სასამართლო სხდომებიც მიმდინარეობდა დარბაზში მყოფების მიერ სასიკვდილო განაჩენის გამოტანის მოთხოვნით გაკეთებული განცხადებებისა და შეძახილების ფონზე.⁴⁴ გაეროს ადამიანის უფლებათა კომიტეტმა დაადგინა, რომ როდესაც მაღალი თანამდებობის მქონე პოლიციელი ტელევიზიით გაკეთებულ საჯარო განცხადებაში ბრალდებულს წარმოაჩენს დამნაშავედ, ირღვევა უდანაშაულობის პრეზუმფცია. სახელმწიფო ორგანოებს აკისრიათ ვალდებულება, თავი შეიკავონ სასამართლო შედეგის წინასწარ დადგენისაგან (It is therefore, a duty for all public authorities to refrain from prejudging the outcome of a trial).⁴⁵ გაეროს ადამიანის უფლებათა კომიტეტმა ასევე, პოლიტიკური და სამოქალაქო უფლებების შესახებ საერთაშორისო პაქტის დარღვევა დაადგინა საქმეში – მარინიჩი ბელორუსის წინააღმდეგ (*Marinich v. Belarus*), სადაც მომჩივანის დაკითხვა იწერებოდა ფარული კამერით და შემდეგ მოცემული ჩანაწერი გაშუქდა სახელმწიფოს მიერ კონტროლირებად ტელეარხზე, ბრალდებულის დამნაშავეობის შესახებ მიმათითებელი მცდარი და დამამცირებელი კომენტარების თანხლებით.⁴⁶

III. ამერიკის შეერთებულ შტატებში საჯარო განცხადების გაკეთების სტანდარტი

1. სამართლებრივი რეგულაციები ინფორმაციის გასაჯაროების შესახებ

ამერიკის შეერთებულ შტატებში,⁴⁷ როგორც შეჯიბრებითი სისტემის ქვეყანაში განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება პროცესის ორივე მხარის თანაბარ პირობებში ჩაყენებას. შესაბამისად, განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა, რომ პროკურატურის საჯარო განცხადებით არ მოხდეს ბრალდებულის სამართლიანი სასამართლოს უფლების დარღვევა.

აშშ-ში პროკურორს მიმდინარე სისხლის სამართლის საქმის შესახებ მხოლოდ შეზღუდულ ფარგლებში შეუძლია საჯარო განცხადების გაკეთება.⁴⁸ დაუშვებელია პროკურორმა გააკეთოს ისეთი განცხადება, რომელიც დიდი ალბათობით არსებით ზიანს მოუტანს სისხლის სამართლის პროცესს.⁴⁹

პროკურორი ვალდებულია თავი შეიკავოს ისეთი საჯარო განცხადების გაკეთებისაგან, რომელსაც არ გააჩნია ლეგიტიმური მიზანი და მხოლოდ საზოგადოებაში ბრალდებულის დამნაშავედ წარმოიჩინას ემსახურება.⁵⁰

აქედან გამომდინარე, აშშ-ში განსაზღვრულია, თუ რის შესახებ შეუძლია ან არ შეუძლია პროკურორს საჯარო განცხადების გაკეთება. მაგალითად, პროკურორს შეუძლია საზოგადოებას გააცნოს შემდეგი ინფორმაცია: ბრალდებულის სახელი და გვარი, ასაკი, საცხოვრებელი ადგილი, წარდგენილი ბრალის არსი ან საბრალდებო დასკვნის ტექსტი. ასევე, მას შეუძლია საზოგადოებას მიაწოდოს ინფორმაცია გამოძიებისა და დაკავების ორგანოს, გამოძიების ხანგრძლივობისა და მასშტაბის შესახებ. ასევე, შეიძლება ბრალდებულის დაკავებასთან დაკავშირებული ინფორმაციის გასაჯაროება. მაგალითად, ეს შეიძლება იყოს ინფორმაცია დაკავების დროის, ადგილის, დაკავებაში მონაწილე სამართალდამცავი პირების ვინაობის შესახებ ან ინფორმაცია წინააღმდეგობის გაწევის, დადევნებისა, იარაღის ფლობისა და გამოყენების, დაკავებისა ან ჩხრეკის შედეგად ჩამორთმეული ნივთების აღწერილობის შესახებ. ასევე, საჯარო სახელმწიფო ორგანოებში ბრალდებულის შესახებ არსებული ინფორმაცია, რომელთა გავრცელებაც ემსახურება საჯარო ინტერესს.⁵¹

პროკურატურა ვალდებულია თავი შეიკავოს ბრალდებულის კრიმინალური წარსულის შესახებ საჯარო განცხადების გაკეთებისაგან და არ შეუძლია საჯაროდ დაახასიათოს ბრალდებული. ასევე, დაუშვებელია ბრალდებულის აღიარებითი ჩვენების ან ჩვენების მიცემაზე ბრალდებულის უარის შესახებ საჯარო განცხადების გაკეთება. ამასთან, პროკურორმა არ უნდა გაასაჯაროს ექსპერტიზის შედეგები, რომლებიც *inter alia* შეიძლება ეხებოდეს თითის ანაბეჭდებს, პოლიგრაფიულ კვლევას, ბალისტიკურ ან ლაბორატორიულ ტესტს. ასევე, დაუშვებელია განცხადებები გაკეთდეს ექსპერტიზაში მონაწილეობაზე ბრალდებულის უარის შესახებ. პროკურატურამ ასევე, თავი უნდა შეიკავოს ისეთი განცხადებებისაგან, რომლებიც ეხება სავარაუდო მოწმეების ვინაობასა და სანდოობას ან საქმეში არსებულ მტკიცებულებებსა და მხარეთა არგუმენტაციას და პროკურატურამ არ უნდა გამოხატოს მოსაზრებები ბრალდებულის დამნაშავეობისა და ბრალის აღიარების შესახებ.⁵²

თუ პროკურორი დაარღვევს საჯარო განცხადებისთვის დადგენილ ზემოაღნიშნულ ეთიკის წესებს, რომლებიც დადგენილია ამერიკის ადვოკატთა ასოციაციის (ABA) მიერ, მის მიმართ შეიძლება დაიწყოს დისციპლინური სამართალწარმოება, სახდელად კი, შეიძლება განესაზღვროს როგორც პირადი საყვედური, ისე პროკურორის საქმიანობის განხორციელების აკრძალვა და სხვა.⁵³ მაგალითად, დისციპლინური სამართალწარმოების გზით პროკურორის საქმიანობის განხორციელების აკრძალვას ადგილი ჰქონდა დიუკ ლაკროსის საქმის ხელმძღვანელი რაიონული პროკურორის, მაიკ ნაიფონგის (Mike Nifong) მიმართ. მოცემული საქმე ეხებოდა დიუკის უნივერსიტეტის ლაკროსის⁵⁴ გუნდის სამ მოთამაშეს, რომლებსაც ბრალი ედებოდათ, მათ მიერ მოწყობილ წვეულებაზე მოწვეული ფერადკანიანი სტრიპტიზორი ქალის გაუპატიურებაში.⁵⁵ პროკურორი მაიკ ნაიფონგი მედიაში არაერთხელ გამოვიდა ბრალდებულების მიმართ გამოთქმული შეურაცხმყოფელი და დამამცირებელი განცხადებებით. ბრალდებულებს პროკურორმა საჯაროდ უწოდა „ხულიგნების დაჯგუფება“, რომლებმაც ჩაიდინეს „ჯგუფური გაუპატიურება“ „რასისტული შეუწყნარებლობის“ მოტივით. ნაიფონგმა ისინი დაადანაშაულა იმაში, რომ „არ უნდოდათ ელიარებიანთ ის საშინელება, რაც მათ ჩაიდინეს“, ამასთან,

მათი ქმედებები მიიჩნია „შეურაცხმყოფელ, ამორალურ, დასჯად და შემაშფოთებელ“ ქმედებებად. ნაიფონგი ამტკიცებდა, რომ ბრალდებულები „არ ამბობდნენ სიმართლეს,“ იგი დარწმუნებული იყო, რომ „ადგილი ჰქონდა გაუპატიურებას,“ ვინაიდან დაზარალებულის ქცევა და მიღებული ტრავმები „დანამდვილებით მიუთითებდნენ სექსუალური დანაშაულის ჩადენაზე.“ გამოძიებისას გამოვლინდა, რომ დაზარალებულს ჰქონდა ფსიქიკური პრობლემები და რომ იგი იტყუებოდა გაუპატიურების ჩადენის შესახებ. შედეგად, სამივე ბრალდებულის მიმართ შეწყდა სისხლისსამართლებრივი დევნა.⁵⁶

ამერიკის ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის წესების გარდა, პროკურორის მიერ საჯარო განცხადების გაკეთებაზე შეზღუდვა დაწესებულია უმეტესი ფედერალური რაიონული სასამართლოს მიერ. სასამართლოს წესებში მოცემულია გარკვეული საკითხები, რომლებზეც საჯარო განცხადების გაკეთება ივარაუდება, რომ ზიანს მოუტანს ბრალდებულს. მაგალითად, მოცემულ კატეგორიაში ხვდება საჯარო განცხადება ბრალდებულის კრიმინალურ წარსულზე ან ბრალდებულის აღიარებით ჩვენებაზე.⁵⁷

სასამართლოს გარეთ გაკეთებული განცხადების რეგულირების კიდევ ერთ სამართლებრივ ბერკეტს წარმოადგენს სასამართლოს მიერ კომუნიკაციის აკრძალვის ბრძანება (Gag order). კომუნიკაციის აკრძალვის ბრძანება წარმოადგენს კომუნიკაციის წინასწარი შეზღუდვის ფორმას, რომელიც მხარეებს, ადვოკატებს, პროკურორებს, მოწმეებს, სამართალდამცავ პირებს, ნაფიც მსაჯულებს ან სხვა პირებს უკრძალავს პრესასთან ურთიერთობას. ძირითადად, მოცემული ბრძანების გამოცემის შუამდგომლობას აყენებს პროცესის მხარე, მაგრამ შეიძლება მოსამართლემ საკუთარი ინიციატივითაც გამოსცეს ბრძანება. მოსამართლეები კომუნიკაციის აკრძალვის ბრძანებას ხშირად „დამცავ ბრძანებას“ უწოდებენ და ამბობენ, რომ იგი საჭიროა როგორც სამართლიანი სასამართლოს უფლების დასაცავად, ისე სწორი მართლმსაჯულების განხორციელებისა და ნაფიცი მსაჯულების ობიექტურობისა და მიუკერძოებლობის უზრუნველსაყოფად. მათი მოსაზრებით, კომუნიკაციის აკრძალვის ბრძანება შესაბამისობაში მოდის კონსტიტუციასთან, რადგან იგი ეფუძნება მაღალ ალბათობას, რომ გაკეთებული განცხადება ხელს შეუშლის ნაფიცი მსაჯულების შერჩევის პროცესს. კომუნიკაციის აკრძალვის ბრძანებით შესაძლებელია პოლიციას, რომელიც იძიებდა საქმეს, აეკრძალოს მოპოვებული მტკიცებულების შესახებ განცხადების გაკეთება. მხარეს ასევე, შეიძლება აეკრძალოს სასამართლოში წარსადგენი მტკიცებულებების შესახებ, მოწმეების მოსალოდნელ ჩვენებებსა ან მოწინააღმდეგე მხარის საქმის დასაბუთებულობაზე განცხადების გაკეთება. თუმცა, დაუშვებელია მხარისათვის ყველა საკითხზე კომუნიკაციის აკრძალვა, ვინაიდან იგი იქნება არაკონსტიტუციური.⁵⁸

2. საჯარო განცხადებებში გამოყენებული ტერმინოლოგია

გარდა იმისა, თუ რომელ საკითხზე შეიძლება გაკეთდეს განცხადება და რომელზე არა, – მნიშვნელოვანია, უშუალოდ პროკურატურის მიერ მომზადებულ პრესრელიზებში გამოყენებული ტერმინოლოგიის განხილვა.

აშშ-ის იუსტიციის დეპარტამენტის ოფიციალურ ვებგვერზე განთავსებულ ყველა პრესრელიზში დანაშაულის ჩადენის შესახებ პროკურატურის ვარაუდი იწყება სიტყვებით – „საბრალდებო დასკვნის შესაბამისად“ (according to the charging document) და გრძელდება ფაქტების გადმოცემა, მაგალითად:

„საბრალდებო დასკვნის შესაბამისად, 2018 წლის 23 სექტემბერს გემი, კაპიტან ბილი ჰეივერის მეთაურობით, მიცურავდა...“ შემდეგ, როდესაც ბრალდებულის მიერ განხორციელებულ ქმედებაზე იწყება საუბარი, გამოყენებულია ტერმინი „ივარაუდება, რომ“ (It is alleged). ასე მაგალითად: „ივარაუდება, რომ შუადღისას, კაზკები, რომელსაც ერთ ხელში ეჭირა ჩაქური და მეორე ხელში დანა, თავს დაესხა ერთ-ერთ მეზღვაურს.⁵⁹ აშშ-ის პროკურატურის არცერთ პრესრელიზში არ არის გამოყენებული ტერმინები „გამოძიებით დადგენილია“ ან „მოცემული მტკიცებულება ცხადყოფს.“ ამასთან, ყველა პრესრელიზი, რომელიც ეხება პირისათვის ბრალის წაყენებას, მთავრდება უდანაშაულობის პრეზუმფციამე მიმართებული წინადადებით, კერძოდ, აღნიშნულია, რომ „ბრალდება წარმოადგენს მხოლოდ ვარაუდს. ბრალდებული ითვლება უდანაშაულოდ, ვიდრე მისი დამნაშავეობა არ დადგინებდება სასამართლოს წესით.“ ამასთან, პრესრელიზები არ შეიცავს მოპოვებულ მტკიცებულებებს და არ ხდება ბრალდებულის აღიარებითი ჩვენებებისა, დაზარალებულისა თუ მოსალოდნელი მოწმეების ჩვენებების გასაჯაროება.⁶⁰

IV. საქართველოში საჯარო განცხადების გაკეთების სტანდარტი

1. საქართველოს პროკურატურის საინფორმაცია პოლიტიკა

როგორც უკვე შესავალში აღინიშნა, საქართველოს პროკურატურა მუდმივ რეჟიმში აქვეყნებს პრესრელიზებს მიმდინარე სისხლის სამართლის საქმეების შესახებ. იგი დანაშაულის ჩადენის შესახებ საკუთარი ვერსიის გადმოცემას ძირითადად, იწყებს სიტყვებით, „გამოძიებით დადგინდა, რომ“ და შემდეგ იმპერატიულ, მტკიცებით ტონში აგრძელებს ინფორმაციის მოწოდებას. მაგალითად, „გამოძიებით დადგინდა, რომ ...მ. კ.-მ ...ორჯერ გასროლით მოკლა რ. მ. ჩადენილი დანაშაულის დაფარვის მიზნით, მ.კ.-მ ლ.ჯ.-ს და მისი მცირეწლოვანი შვილის – ქ. ი.-ს მკვლელობა გადაწყვიტა. ...მ. კ.-მ, 4 წლის ქ. ი. ასევე თოფიდან გასროლით მოკლა, რ.მ.-ს გვაში და გასროლილი მასრები მდინარეში გადააგდო, ხოლო ქ. ი.-ს ცხედარი, მათ კუთვნილ ნივთებთან ერთად შემთხვევის ადგილის მიმდებარე არსებულ თოვლის ზვავის ქვეშ ბუნებრივად წარმოშობილ მცირე ზომის ქვაბულში გადამალა და შემთხვევის ადგილი დატოვა.“⁶¹

პროკურატურის პრაქტიკის ამსახველ განსაკუთრებულ შემთხვევას წარმოადგენს მ. პ.-ის საქმე, სადაც მ. პ.-ს ბრალად ედებოდა საკუთარი შვილისა და მეუღლის განზრახ მკვლელობა. პროკურატურამ გამოძიების ეტაპზევე, საკუთარ ვებგვერდზე გამოაქვეყნა გამოძიების შუალედური ანგარიში, რომლითაც გაასაჯაროვა მოპოვებული მტკიცებულებები, მათ შორის, სავარაუდო მოწმეების ჩვენებები და მოცემულ მტკიცებულებებზე დაყრდნობით, საზოგადოებას მტკიცებითი ფორმით ამცნო დანაშაულის ჩადენის შესახებ მისი ვერსიის დეტალები. აღსანიშნავია, რომ მოცემული დროისათვის სასამართლოში საქმის განხილვა ჯერ არ იყო დაწყებული. შესაბამისად, ე. წ. მტკიცებულებებს არ ჰქონდათ წინასასამართლო სხდომაზე დასაშვებობის ეტაპი გავლილი და უცნობი იყო, დაერთვებოდა თუ არა საქმეს მოპოვებული ინფორმაცია მტკიცებულებების სახით. შუალედურ ანგარიშში იკითხებოდა შემდეგი ინფორმაცია: „გამოძიების დაწყებიდან მალევე დადგინდა, რომ დანაშაულის იარაღი – ურო მ. პ.-მ მალაზიაში სწორედ დანაშაულის ჩადენის დღეს შეიძინა, რასაც ადასტურებს

როგორც მაღაზიის გამყიდველის ჩვენება და ამოცნობის ოქმი, ასევე ამოღებული ვიდეოჩანაწერი, სადაც ჩანს თუ როგორ გადაადგილდება მაღაზიიდან გამოსული მ. პ. უროთი ხელში, შვილთან ერთად. (იხ. ვიდეოჩანაწერი);“ „მეუღლისა და შვილის მკვლელობის ჩადენის შემდეგ, მ. პ. შეეცადა კვალის წაშლას, კერძოდ, გაწმინდა იატაკი, ავეჯი, ნაგვის ურნაში გადაყარა სისხლიანი ნივთები და გვერდით მცხოვრები დედამთილის საცხოვრებელ ოთახში არსებულ სარეცხის მანქანაში გარეცხა სისხლით დასვრილი იმ დივანის გადასაფარებელი, რომელზეც თავში უროს ჩარტყმით მოკლა მწოლიარე მეუღლე. აღნიშნული გარემოება დადგენილია ჩვენებით (იხ.: ჩვენება 1, ჩვენება 2);“ ის ფაქტი, რომ მ. პ.-მ მეუღლე მათსავე საცხოვრებელ ოთახში მოკლა, ასევე დადასტურებულია ო. ქ-ის დედის, დ.მ-ის ჩვენებითაც;“ „ხსენებული ჩანაწერის ანალიზი ცხადჰყოფს, რომ მ. პ.-ს წინასწარ ჰქონდა განზრახული მეუღლისა და შვილის მკვლელობა, გეგმავდა თუ როგორ უნდა განეხორციელებინა აღნიშნული და წაეშალა დანაშაულის კვალი.“ სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნებით დადგენილია...“⁶²

მოცემულ შუალედურ ანგარიშში არსად არის მითითებული, რომ აღნიშნული ინფორმაცია, მხოლოდ პროკურატურის ვარაუდია და რომ ბრალდებული უდანაშაულოდ ითვლება, ვიდრე მისი დამნაშავეობა არ დადგინება სასამართლოს კანონიერ ძალაში შესული განაჩენით.

შუალედური ანგარიშის გამოქვეყნების შემდეგ, პროკურორმა ჟურნალისტებთან საუბრისას არაერთ-ხელ წარმოთქვა ისეთ ფრაზები, როგორიცაა „სწორად იმიტომაც აქვს ბრალად წარდგენილი ორი ან მეტი პირის განზრახ მკვლელობა მათ შორის, ერთი არასრულწლოვანის, რომ (...) მან განზრახ ჩაიდინა ეს დანაშაული, არანაირ გაუფრთხილებლობას აქ ადგილი არ ჰქონია.“⁶³ ამასთან, პროკურორმა ტელეკომპანია „პირველი არხისთვის“ მიცემულ ინტერვიუში ბრალდება გადმოსცა შემდეგი სიტყვებით: „ჩანაწერში მ. პ. მიუთითებს და გარკვეულწილად, ჩამოწერილი აქვს ის გეგმა, თუ როგორ უნდა განეხორციელოს მკვლელობა და შემდეგ როგორ უნდა იმოქმედოს კვალის წაშლის მიზნით. კვალის დაფარვასთან დაკავშირებით, მას შემდგომ, რაც მოხდა დანაშაული, მ. პ.-მ მოასუფთავა დანაშაულის ადგილი, ანუ მათი საცხოვრებელი ოთახი, ოთახიდან ყველა ის ნივთი, რომელზეც აღინიშნებოდა სისხლის კვალი, გადაყარა მიმდებარე ტერიტორიაზე... მ. პ.-ს ჰყავდა მეგობარი მამაკაცი, ქმართან არ ჰქონდა ურთიერთობა გარკვეული პერიოდის განმავლობაში, ჰქონდა აგრესიული დამოკიდებულება მეუღლისა და შვილის მიმართ, სწორედ ეს გახდა დანაშაულის ჩადენის მოტივი.“⁶⁴ პროკურორმა ასევე, ისაუბრა სასამართლოს დახურულ სხდომაზე მიცემულ იმ ჩვენებაზე, რომელიც ბრალდებულის სექსუალურ ცხოვრებას ეხებოდა.⁶⁵

პროკურატურის მიერ მტკიცებულებების გასაჯაროებასა და იმპერატიულ ტონში საუბარს ასევე, ჰქონდა ადგილი 2018 წლის მ. კ.-ს გახმაურებულ საქმეში, სადაც 19 წლის მ. კ.-ს ბრალად ედებოდა არასრულწლოვანისა და ორი პირის განზრახ მკვლელობა. პროკურატურამ გაასაჯაროვა ბრალდებულის აღიარებითი ჩვენება და პრესრელიზებშიც გამოიყენა სიტყვები „გამოძიებით დადგენილია, რომ ორჯერ გასროლით მოკლა რ. მ“ „ამის შემდეგ, მ. კ.-მ, 4 წლის ქ. ი. ასევე, თოფიდან გასროლით მოკლა.“⁶⁶

2. საქართველოს პროკურატურის საინფორმაციო პოლიტიკის მომწესრიგებელი ნორმები

პროკურატურის მუშაკთა ურთიერთობას მედიასთან და საზოგადოებასთან აწესრიგებს საქართველოს პროკურატურის მუშაკთა ეთიკის კოდექსი.⁶⁷ კოდექსის მე-6 მუხლი არეგულირებს პროკურორის

საზოგადოებასთან ურთიერთობის საკითხს. აღნიშნულის თანახმად, საზოგადოებასთან ურთიერთობისას, პროკურორი ვალდებულია „ტაქტიანად“ გამოხატოს დასაბუთებული კრიტიკა, პატივი სცეს სხვისი აზრის, სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლებას, თუ ამით არ ილახება მესამე პირთა უფლებები და თავისუფლებები.“ აღნიშნული ნორმა ხარვეზიანია რამდენიმე მიზეზთა გამო. უპირველესად ყურადღება უნდა გამახვილდეს სიტყვებზე „თუ ამით არ ილახება მესამე პირთა უფლებები და თავისუფლებები“ სამართლებრივ ტრილში გაუგებარია, თუ როგორ უნდა შეილახოს ადამიანის უფლებები, როდესაც პროკურორი პატივს სცემს სხვის უფლებებს და როცა იგი ტაქტიანად საუბრობს. ამავე დროს მოცემული ნორმა პროკურორს ავალდებულებს საზოგადოებასთან ურთიერთობისას პატივი სცეს მხოლოდ ადამიანების უფლებებსა და თავისუფლებებს და არა მართლმსაჯულებისა და ბრალდებულის ინტერესებს.

კოდექსით ასევე, მოწესრიგებულია სისხლის სამართლის საქმეზე კომენტარის გაკეთების საკითხიც. კოდექსის მე-15 მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, დაუშვებელია პროკურატურის მუშაკის მიერ მისი ან პროკურატურის სხვა მუშაკის წარმოებაში არსებული სისხლის სამართლის საქმეზე კომენტარის გაკეთება, თუ ეს ზიანს მიაყენებს გამოძიების ინტერესებს. იმავე მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად, ასევე დაუშვებელია კომენტარის გაკეთება, თუ ეს ზიანს მიაყენებს პროცესის რომელიმე მონაწილეს, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც საჯარო ინტერესი მოითხოვს საზოგადოების ინფორმირებას მოცემულ საკითხზე ან ინფორმაციის გამოქვეყნება ემსახურება სახელმწიფო ბრალდების მხარდაჭერის მიზანს.

აღნიშნული ნორმაც ასევე, იმსახურებს კრიტიკას. უპირველესად აღსანიშნავია, რომ ნორმა ბრალდებულისათვის სამართლიანი სასამართლოს პროცესის უზრუნველყოფის ნაცვლად, უპირატესობას ანიჭებს პროკურატურის ინტერესების დაცვას. კერძოდ, კომენტარის გაკეთება დაუშვებელია და არ იცნობს საგამონაკლისო შემთხვევას, თუ ეს ეწინააღმდეგება გამოძიების ინტერესებს, მაგრამ თუ კომენტარი ზიანს მიაყენებს ბრალდებულს, მაგრამ იგი „მოემსახურება“ სახელმწიფო ბრალდების მხარდაჭერას, მაშინ პროკურორს შეუძლია ბრალდებულის საზიანო კომენტარის გაკეთება. რა თქმა უნდა, ზიანის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ფორმად ჩაითვლება უდანაშაულობის პრეზუმფციის დარღვევა. შესაბამისად, შეიძლება ითქვას, რომ პროკურატურის ეთიკის მუშაკთა კოდექსი უშვებს პროკურატურის ინტერესების დაცვის სანაცვლოდ ბრალდებულის კონსტიტუციით გარანტირებული უფლების დარღვევის შესაძლებლობას. ამასთან, უნდა აღინიშნოს, რომ პროკურატურის ინტერესში ასევე, უნდა შედიოდეს საზოგადოების ნდობა, რომელიც ვერ იქნება მოპოვებული პროცესის მონაწილეების უფლებების დარღვევის ფონზე.

გარდა ამისა, კოდექსის მე-18 მუხლი არეგულირებს საჯარო განცხადებების გაკეთების წესს. მოცემული მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად: „მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებითა და საჯარო გამოსვლების დროს გაკეთებული ოფიციალური წერილობითი ან სიტყვიერი განცხადებები უნდა იყოს საქმიანი და კარგად გააზრებული. მხედველობაში უნდა იქნას მიღებული ის ფაქტი, რომ ეს განცხადებები შეიძლება აღქმულ იქნას, როგორც საქართველოს პროკურატურის პოზიცია.“

მოცემული მუხლი პრობლემურია რამდენიმე გარემოების გამო: პირველი, ბუნდოვანია, თუ რა იგულისხმება სიტყვა „საქმიანში“. სავარაუდოდ, მასში მოაზრება ისეთი განცხადებები, რომლებიც

საქმესთან არის დაკავშირებული თუმცა, აღნიშნული მხოლოდ ვარაუდია და სიტყვა „საქმიანის“ ერთგვაროვანი განმარტება სირთულეს წარმოადგენს. ასევე, გაურკვეველი და სამართლებრივად ფართო განმარტების საგანია სიტყვები „კარგად გააზრებული.“ შეიძლება პროკურორმა კარგად გაიაზროს ესა თუ ის წინადადება, მაგრამ ამავდროულად, ბრალდებული დამნაშავედ წარმოაჩინოს. მ. პ-ის საქმეში სიტყვები – „გამოძიებით დადგენილია,....განზრახ ჩაიდინა დანაშაული“ არაერთხელ იქნა გამოყენებული როგორც პროკურატურის ვებგვერდზე გაკეთებულ შუალედურ დასკვნაში, ისე პროკურორის ინტერვიუებში. პროკურატურის მტკიცებითი პოზიცია საქმის დასრულებამდე და განაჩენის გამოტანის შემდეგ იგივე დარჩა. შესაბამისად, იქმნება შთაბეჭდილება, რომ პროკურატურის პრესრელიზებში სიტყვებს „ნაჩქარევად და გაუაზრებლად“ კი არ იყენებს, არამედ მიზანმიმართულად აქვს შერჩეული და ამ ფორმით ინფორმაციის მოწოდება პროკურატურის პოლიტიკის ნაწილია.

დასკვნა

სტატიაში განხილული საკითხებიდან იკვეთება, პროკურატურის საინფორმაციო პოლიტიკა ვერ პასუხობს უდანაშაულობის პრეზუმფციის მოთხოვნებს. იგი აშკარად ეწინააღმდეგება ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მიერ დადგენილ მოთხოვნებს. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მიხედვით, საჯარო განცხადებები უნდა გაკეთდეს დიდი სიფრთხილით და თავშეკავებით. თუმცა, პროკურატურის პრესრელიზებში (განსაკუთრებით გახმაურებულ საქმეებში) გამოყენებული სიტყვები – „გამოძიებით დადგენილია,“ „დადასტურებულია ჩვენებით,“ „ანალიზი ცხადყოფს,“ „აღნიშნული გარემოება დადგენილია“ და პროკურატურის მუშაკთა მიერ ნათქვამი სიტყვები – „მოკლა მეუღლე და გაგუდა მცირეწლოვანი შვილი,“ „განზრახ ჩაიდინა დანაშაული,“ „გაუფრთხილებლობას ადგილი არ ჰქონია“ – ვერ ჩაითვლება ფრთხილ და თავშეკავებულ განცხადებებად, ვინაიდან ისინი პირდაპირ მიუთითებენ პირის ბრალეულობაზე და არ ტოვებენ სივრცეს, რომ მიწოდებული ინფორმაცია საზოგადოებამ აღიქვას როგორც ვარაუდი დანაშაულის ჩადენის შესახებ. ამასთან, საქართველოს პროკურატურის მიერ გაკეთებული განცხადებები ემსგავსება იმ განცხადებებს, რომლებსაც ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო უწოდებს „პირდაპირ განცხადებას“ (clear declaration), სადაც პირი პირდაპირ დახასიათებულია როგორც დამნაშავე. შესაბამისად, შეიძლება ითქვას, რომ პროკურატურა ამგვარი საინფორმაციო პოლიტიკით უდანაშაულობის პრეზუმფციის პრინციპს არღვევს.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, აუცილებელია, რომ პროკურატურამ გაითვალისწინოს საერთაშორისო დონეზე მოქმედი სტანდარტები და თავისი საქმიანობა მათ შესაბამისად წარმართოს. აუცილებელია, რომ პროკურატურამ პრესრელიზებში შეცვალოს ტერმინოლოგია და სიტყვების – „დადგენილია, დადასტურებულია, ანალიზი ცხადყოფს და სხვა“ გამოიყენოს – „საბრალდებო დასკვნის შესაბამისად“ ან მსგავსი ტერმინოლოგია, რომელიც წარმოდგენილ ინფორმაციას არ წარმოაჩენს დამტკიცებულ და უტყუარ ინფორმაციად. ამასთან აუცილებელია, რომ პრესრელიზებსა და ნებისმიერ სხვა საჯარო განცხადებაში გაკეთდეს მითითება უდანაშაულობის პრეზუმფციაზე, რათა საზოგადოებაში არ მოხდეს ბრალდებულის სტიგმატიზაცია. გარდა ამისა, მნიშველოვანია, რომ პროკურატურის

მუშაკებმა სისხლის სამართლის საქმეზე კომენტარიის გაკეთებისას, მიუთითონ, რომ ეს მხოლოდ ვარაუდია და სასამართლოს გადაწყვეტილებამდე ბრალდებული ითვლება უდანაშაულოდ. ამასთან აუცილებელია, პროკურატურის ეთიკის კოდექსის ის დებულებები, რომლებიც არეგულირებს პროკურატურის საზოგადოებასთან ურთიერთობას, მოვიდეს ევროპულ სტანდარტებთან შესაბამისობაში.

ასევე, მიუღებელია პროკურატურის მიერ მოპოვებული მტკიცებულებების გასაჯაროების პრაქტიკა. სტატიაში აშშ-ის რეგულაციებისა და პრაქტიკის გაანალიზებით ცხადი გახდა, რომ შეჯიბრებითობის სისტემა არ ამართლებს ნებისმიერი ინფორმაციის გასაჯაროებას. აქედან გამომდინარე, აუცილებელია, რომ შემუშავდეს სამართლებრივი რეგულაციები და დადგინდეს, თუ რა სახის ინფორმაცია შეიძლება ან არ შეიძლება გასაჯაროვდეს პროკურატურის მიერ.

შენიშვნები:

- ¹ Gershman, Bennett L., The Prosecutor's Duty of Silence, Pace University, DigitalCommons@Pace, Pace Law Faculty Publications School of Law, 2016, p. 1183-1184 (ობ.: <https://digitalcommons.pace.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2014&context=lawfaculty>); Matheson, Scott, Jr. M., The Prosecutor, The Press, and Free Speech, Fordham Law Review, Volume 58 | Issue 5 Article 1, 1990, p. 868 (ობ.: <https://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2878&context=fldr>).
- ² Matheson, Scott, Jr. M., The Prosecutor, The Press, and Free Speech, Fordham Law Review, Volume 58 | Issue 5 Article 1, 1990, p. 879 (ობ.: <https://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2878&context=fldr>).
- ³ საქართველოს კონსტიტუციის მე-19 მუხლით გარანტირებულია ადამიანის სიტყვისა და აზრის თავისუფლება, ხოლო 24-ე მუხლით ინფორმაციის თავისუფლება. მოცემულ თავისუფლებებს ერთად შეიძლება ეწოდოს კომუნიკაციის თავისუფლებები.
- ⁴ Reike, Anne, Die Rolle der Staatsanwaltschaft in der Mediengesellschaft, Verlag Dr. Kovač, 2012, S. 5-6.
- ⁵ Kettner, Peter, Der Informationsvorsprung der Staatsanwaltschaft im Ermittlungsverfahren, Verlag Tenea, Band 7, 2002, S. 163 (ობ.: http://www.jurawelt.com/sunrise/media/mediafiles/13830/tenea_juraweltbd7.pdf).
- ⁶ ECtHR, McKerr v. the United Kingdom, N 28883/95, 04/05/2001.
- ⁷ საქართველოს პროკურატურის პრესრელიზები (ობ.: http://pog.gov.ge/geo/news?info_id=1695; http://pog.gov.ge/geo/news?info_id=1137).
- ⁸ საქართველოს პროკურატურის შუალედური ანგარიში მ. პ.-ის სისხლის სამართლის საქმესთან დაკავშირებით, 19/02/2016 (ობ.: http://pog.gov.ge/geo/news?info_id=871).
- ⁹ საქართველოს კონსტიტუცია, მე-40 მუხლის პირველი პუნქტი.
- ¹⁰ Meyer, Jürgen, Charte der Grundrechte der Europäischen Union, Verlag Nomos, 4. Auflage, 2014, Rn. 10, 6.
- ¹¹ Stukenberg, Carl Friedrich, Untersuchungen zur Unschuldsvermutung, Verlag Walter de Gruyter, 1998, S. 367.
- ¹² ECtHR: Allenet de Ribemont v. France, N15175/89, 10/02/1995, § 35; Butkevicius v. Lithuania, N. 48297/99, 26/03/2002, § 49; Ismoilov and others v. Russia, N 2947/06, 24/04/2008, § 161.

- ¹³ Stukenberg, Carl Friedrich, Untersuchungen zur Unschuldsvermutung, Verlag Walter de Gruyter, 1998, S.367, Rn.18c.
- ¹⁴ Tanos, Ariana, Shelding the presumption of innocence from pretrial media coverage, Indiana Law review, Vol 50:997, p. 999 (ობ: <https://mckinneylaw.iu.edu/ilr/pdf/vol50p997.pdf>).
- ¹⁵ შემდგომში – კონვენცია.
- ¹⁶ Directive (EU) 2016/343 of the European Parliament and of the Council of 9 March 2016 on the strengthening of certain aspects of the presumption of innocence and of the right to be present at the trial in criminal proceedings.
- ¹⁷ Beck'scher Online-Kommentar stop mir RiStBV und MiStra, Graf, EMRKArt.6 Recht auf ein faires Verfahren, 27. Edition, 2017, Rn. 11.
- ¹⁸ Beck-Online: Calliess/Ruffert, EUV/AEUV und Europäischer Grundrechtscharta (Kommentar), EU-GR Charta Art. 48 Unschuldsvermutung und Verteidigungsrechte. 5. Auflage, 2016, Rn.4.
- ¹⁹ Beck-Online: Jarass, Hans D., Charta der Grundrechte der EU (Kommentar), EU-Grundrechte-Charta Art.48 Unschuldsvermutung und Verteidigungsrechte, 3. Auflage 2016, Rn.10; ECtHR, Daktaras v. Lithuania, N 42095/98, 10/10/2000, § 42.
- ²⁰ ECtHR, Khuzhin and Others v. Russia, N 13470/02, 23/10/2008, 93, საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის კომენტარი (ავტორთა კოლექტივი), 2015, გვ. 50.
- ²¹ Beck-Online: Grabenwarter/Pabel, Europäische Menschenrechtskonvention, § 24. Verfahrens- und Justizgarantien, 6. Auflage 2016, Rn.142.
- ²² ECtHR, Kouzmin c. Russie, N 58939/00, 18/03/2010, §§ 59-62, Council of Europe, Dovydas Vitkauskas Grigoriy Dikov, Protecting the right to a fair trial under the European Convention on Human Rights, 2012, p. 78 (ობ: <https://rm.coe.int/16806f15fa>)
- ²⁴ Esser, Robert, Europäisches und Internationales Strafrecht, 2. Auflage, C.H.Beck, S. 228, Rn. 276.
- ²⁵ Esser, Robert, Europäisches und Internationales Strafrecht, 2. Auflage, C.H.Beck, S. 228, Rn. 276; ECtHR, Fatullayev v. Azerbaijan, N 40984/07, 22/04/2010 § 159; Allenet de Ribemont v. France, N15175/89, 10/02/1995, § 38; Garycki v. Poland, N 14348/02, 06/02/2007, § 69.
- ²⁶ Klenk, Florian, Pressefreiheit und Unschuldsvermutung, Dissertation an der Universität Wien, 2010, S. 85 (ობ: <http://docplayer.org/8939305-Pressefreiheit-unschuldsvermutung-und-rechtsprobleme-der-kriminalberichterstattung-dissertation.html>)
- ²⁷ Beck'scher Online-Kommentar stop mir RiStBV und MiStra, Graf, EMRKArt.6 Recht auf ein faires Verfahren, 27. Edition, 2017, Rn. 32
- ²⁸ Esser, Robert, Europäisches und Internationales Strafrecht, 2. Auflage, C.H.Beck, S. 228, Rn. 276.
- ²⁹ საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის კომენტარი (ავტორთა კოლექტივი), 2015, გვ. 51.
- ³⁰ ECtHR, Daktaras v. Lithuania, N 42095/98, 10/10/2000, § 41; Fatullayev v. Azerbaijan, N 40984/07, 22/04/2010, §13, 2010; Borovsky v. Slovakia, N 24528/02, 02/06/2009, § 46.
- ³¹ Beck-Online: Grabenwarter/Pabel, Europäische Menschenrechtskonvention, § 24. Verfahrens- und Justizgarantien, 6. Auflage 2016, Rn.142.
- ³² Klenk, Florian, Pressefreiheit und Unschuldsvermutung, Dissertation an der Universität Wien, 2010, S. 84 (ობ: <http://docplayer.org/8939305-Pressefreiheit-unschuldsvermutung-und-rechtsprobleme-der-kriminalberichterstattung-dissertation.html>).
- ³³ Klenk, Florian, Pressefreiheit und Unschuldsvermutung, Dissertation an der Universität Wien, 2010, S. 84 (ობ: <http://docplayer.org/8939305-Pressefreiheit-unschuldsvermutung-und-rechtsprobleme-der-kriminalberichterstattung-dissertation.html>).

- ³⁴ Klenk, Florian, Pressefreiheit und Unschuldsvermutung, Dissertation an der Universität Wien, 2010, S. 82 (ობ.: <http://docplayer.org/8939305-Pressefreiheit-unschuldsvermutung-und-rechtsprobleme-der-kriminalberichterstattung-dissertation.html>).
- ³⁵ ECtHR: *Allenet de Ribemont v. France*, N15175/89, 10/02/1995.
- ³⁶ Beck-Online: Grabenwarter/Pabel, Europäische Menschenrechtskonvention, § 24. Verfahrens- und Justizgarantien, 6. Auflage 2016, Rn.142.
- ³⁷ ECtHR, *Borovský v. Slovakia*, N 24528/02, 02/06/2009, §§ 48-54.
- ³⁸ ECtHR, *Ismoilov and others v. Russia*, N 2947/06, 24/04/2008, §§ 9-11.
- ³⁹ ECtHR, *Fatullayev v. Azerbaijan*, N 40984/07, 22/04/2010, §§ 15-16.
- ⁴⁰ Klenk, Florian, Pressefreiheit und Unschuldsvermutung, Dissertation an der Universität Wien, 2010, S. 82 (ობ.: <http://docplayer.org/8939305-Pressefreiheit-unschuldsvermutung-und-rechtsprobleme-der-kriminalberichterstattung-dissertation.html>).
- ⁴¹ ECtHR, *Daktaras v. Lithuania*, N 42095/98, 10/10/2000, §§ 40-45.
- ⁴² ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო, ნაცვლიშვილი და ტოგონიძე საქართველოს წინააღმდეგ, N 9043/05 29/04/2014, §§103-106.
- ⁴³ Schabas, William A.; *The European Convention on Human Rights – A Commentary*, Oxford University Press, 2015, p. 298.
- ⁴⁴ OSCE, ODIHR, *Legal Digest of International Fair Trial Rights*, 2012, p. 95-96 (ობ.: <https://www.osce.org/odihr/94214?download=true>); UN Doc CCPR/C/69/D/770/1997 (2000) (ობ.: <https://lovdata.no/static/UNHR/ccpr-1997-0770.pdf>).
- ⁴⁵ UN Doc CCPR/C/69/D/770/1997 (2000) par. 3.5 (ობ.: <https://lovdata.no/static/UNHR/ccpr-1997-0770.pdf>).
- ⁴⁶ UN Doc CCPR/C/69/D/770/1997 (2000) par. 8.3 (ობ.: <https://lovdata.no/static/UNHR/ccpr-1997-0770.pdf>).
- ⁴⁷ OSCE, ODIHR, *Legal Digest of International Fair Trial Rights*, 2012, p. 96 (ობ.: <https://www.osce.org/odihr/94214?download=true>).
- ⁴⁸ შემდგომში – აშშ.
- ⁴⁹ Gershman, Bennett L., *The Prosecutor’s Duty of Silence*, Pace University, DigitalCommons@Pace, Pace Law Faculty Publications School of Law, 2016, p. 1203 (ობ.: <https://digitalcommons.pace.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2014&context=lawfaculty>); ABA, *Model Rules of Professional Conduct*, Rule 3.6 (a), Rule 3.8 (f) (ობ.: https://www.americanbar.org/groups/professional_responsibility/publications/model_rules_of_professional_conduct/model_rules_of_professional_conduct_table_of_contents.html); 28 C.F.R § 50.2 (b) (ობ.: <https://www.law.cornell.edu/cfr/text/28/50.2>).
- ⁵⁰ ABA, *Model Rules of Professional Conduct*, Rule 3.6 (a) (ობ.: https://www.americanbar.org/groups/professional_responsibility/publications/model_rules_of_professional_conduct/model_rules_of_professional_conduct_table_of_contents.html); ABA, *Criminal Justice Standards for the Prosecution Function*, 4th edition, Standard 3-1.10(c) (ობ.: https://www.americanbar.org/groups/criminal_justice/standards/ProsecutionFunctionFourthEdition-TableofContents.html).
- ⁵¹ ABA, *Model Rules of Professional Conduct*, Rule 3.8 (f) (ობ.: https://www.americanbar.org/groups/professional_responsibility/publications/model_rules_of_professional_conduct/model_rules_of_professional_conduct_table_of_contents.html); National District Attorneys Association, *National Prosecution Standards*, 3rd edition, 2-14.2 (ობ.: <https://ndaa.org/wp-content/uploads/NDAA-NPS-3rd-Ed.-w-Revised-Commentary.pdf>).
- ⁵² National District Attorneys Association, *National Prosecution Standards*, 3rd edition, 2-14.3 (ობ.: <https://ndaa.org/wp-content/uploads/NDAA-NPS-3rd-Ed.-w-Revised-Commentary.pdf>); Gershman, Bennett L., *The Prosecutor’s Duty of Silence*, Pace University, DigitalCommons@Pace, Pace Law Faculty Publications School of Law, 2016, p. 1203 (ობ.: <https://digitalcommons.pace.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2014&context=lawfaculty>).

- ⁵³ 28 C.F.R. § 50.2(4) (6) (იხ.: <https://www.law.cornell.edu/cfr/text/28/50.2>); Gershman, Bennett L., The Prosecutor’s Duty of Silence, Pace University, DigitalCommons@Pace, Pace Law Faculty Publications School of Law, 2016, p. 1204 (იხ.: <https://digitalcommons.pace.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2014&context=lawfaculty>).
- ⁵⁴ Matheson, Scott, Jr. M., The Prosecutor, The Press, and Free Speech, Fordham Law Review, Volume 58 | Issue 5 Article 1, 1990, p. 872-873 (იხ.: <https://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2878&context=flr>).
- ⁵⁵ ლაკროსი არის სპორტული გუნდური თამაში, რომელსაც ხელვობები და ტყავის ბურთით თამაშობენ ბალახის საფარით დაფარულ მოედანზე.
- ⁵⁶ Mosteller, Robert P., Exculpatory Evidence, Ethics, and the Road to the Disbarment of Mike Nifong: The Critical Importance of Full Open-File Discovery, Faculty Publications Faculty Scholarship, University of North Carolina School of Law Carolina Law Scholarship Repository, 2008. p. 285-287 (იხ.: https://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2486&context=faculty_scholarship)
- ⁵⁷ Gershman, Bennett L., The Prosecutor’s Duty of Silence, Pace University, DigitalCommons@Pace, Pace Law Faculty Publications School of Law, 2016, p. 1204 (იხ.: <https://digitalcommons.pace.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2014&context=lawfaculty>); Mosteller, Robert P., The Duke Lacrosse Case, Innocence, and False Identifications: A Fundamental Failure to “Do Justice” 1337, . 76 Fordham Law Review , 2007, p. 1338, 1372, 1376 (იხ.: https://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2345&context=faculty_scholarship).
- ⁵⁸ Matheson, Scott, Jr. M., The Prosecutor, The Press, and Free Speech, Fordham Law Review, Volume 58 | Issue 5 Article 1, 1990, p. 877 (იხ.: <https://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2878&context=flr>).
- ⁵⁹ The Reporters Committee for Freedom of the Press, The First Amendment Handbook Seventh Edition, 2011, p. 47-49 (იხ.: <https://www.rcfp.org/rcfp/orders/docs/FAHB.pdf>).
- ⁶⁰ ამერიკის შეერთებული შტატების იუსტიციის დეპარტამენტის ოფიციალურ ვებგვერდზე განთავსებული პრესრელიზები (იხ.: <https://www.justice.gov/usao-ma/pr/mexican-national-charged-murder-aboard-fishing-vessel-55-miles-massachusetts-coast>; <https://www.justice.gov/usao-nj/pr/six-paterson-new-jersey-men-charged-stealing-300000-checks-dozens-mail-collection-boxes>; <https://www.justice.gov/usao-cdca/pr/four-inmates-charged-first-degree-murder-beating-death-fellow-inmate-federal-prison>).
- ⁶¹ ამერიკის შეერთებული შტატების იუსტიციის დეპარტამენტის ოფიციალურ ვებგვერდზე გამოქვეყნებული პრესრელიზები (იხ.: <https://www.justice.gov/usao-cdca/pr/four-inmates-charged-first-degree-murder-beating-death-fellow-inmate-federal-prison>; <https://www.justice.gov/usao-mdpa/pr/juniata-county-business-man-charged-1-million-loan-fraud>; <https://www.justice.gov/usao-cdca/pr/inland-empire-man-surrenders-face-charges-filing-bankruptcy-petitions-after-being-order>; <https://www.justice.gov/usao-ma/pr/mexican-national-charged-murder-aboard-fishing-vessel-55-miles-massachusetts-coast>; <https://www.justice.gov/usao-dc/pr/former-non-profit-president-charged-scheme-conceal-foreign-funding-2013-congressional>; <https://www.justice.gov/usao-nj/pr/six-paterson-new-jersey-men-charged-stealing-300000-checks-dozens-mail-collection-boxes>).
- ⁶² საქართველოს პროკურატურის ოფიციალურ ვებგვერდზე გამოქვეყნებული პრესრელიზები (იხ.: http://pog.gov.ge/geo/news?info_id=1695; http://pog.gov.ge/geo/news?info_id=1137).

- ⁶³ საქართველოს პროკურატურის ვებგვერდზე გამოქვეყნებული შუალედური ანგარიში მ. პ-ის სისხლის სამართლის საქმესთან დაკავშირებით, 19/02/2016 (იხ.: http://pog.gov.ge/geo/news?info_id=871).
- ⁶⁴ ტელეკომპანია „იმედი“, გადაცემა „იმედის დრო“, 19/06/2016 (იხ.: http://old.imeri.ge/index.php?pg=shs&id_pr=8436&id=63; <https://www.youtube.com/watch?v=Gg7vWzbska0>).
- ⁶⁵ ტელეკომპანია „პირველი არხი“, გადაცემა „მომბე“, 19/02/2016 (იხ.: <https://www.youtube.com/watch?v=mCQBmt1t3b8>).
- ⁶⁶ ტელეკომპანია „იმედი“, გადაცემა „იმედის დრო“, 19/06/2016 (იხ.: http://old.imeri.ge/index.php?pg=shs&id_pr=8436&id=63; <https://www.youtube.com/watch?v=Gg7vWzbska0>).
- ⁶⁷ UNIPRESS.Ge უნივერსალური ინფორმაცია, სტატია: მოვიმარჯვე თოფი გამოკარი და ვესროლე, რ. გასაქცევად უკვე გამზადებული იყო – მწყემსის აღიარებითი ჩვენება, 13/07/2018 (იხ.: <http://unipress.ge/index.php?newsid=6685>).
- ⁶⁸ დამტკიცებულია საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2017 წლის 25 მაისის N234 ბრძანებით. შემდგომში – კოდექსი.